Ч. 144 (13.092). Львів, субота 2. липня 1932. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол., Чертьрічно 12·00 „, Піврічно 24·00 „, Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

„Рідна Школа“ загрожена!

Перечитавши цей заголовок — не відкладайте газети, але дочитайте оцей заклик до кінця. Справа дійсно дуже поважна.

„Рідна Школа“ найшлася у небувалому скрутному положенні. Загальна господарська скрута потрясла й основами „Рідної Школи“, що удержує цілий ряд ріжних шкіл і понад пів тисячки учительства. Жертвенність з Америки змаліла. Коли 1928/29 рік приніс був 147.628.20 зол., то в біжучому році вплинуло з Америки до Головної Управи „РШ“ лише 61.635.14 зол. Також жертвенність з краю дуже зменшилася.

У той час видатки „РШ“ не то не зменшилися, але поважно зросли. Перш усього на розбудову шкіл, а дальше на сплату рат і відсотків від затягнених довгів, на податки, суспільні обезпечення (Пенсійний Інститут і Каса Хорих), на адміністрацію і т. д.

Сьогодні повстала загроза, що „РШ“ не зможе вивязатися зі своїх зобовязань. Зокрема не буде всилі виплатити свому вчительству платень, які й так є дуже нуждені і не заспокоюють мінімум прожитку.

А прецінь не можна допустити до того, щоби вірителі займали і ліцитували рідношкільне рухоме чи нерухоме майно. Не можна допустити до того, щоби наші учителі, які весь час стоять на передових позиціях нашого національного фронту сьогодні примирали з голоду замість набирати нових сил до дальшої праці, до дальших змагань.

Подаючи це до відома, робимо ціле наше громадянство співвідповідальним за майбутнє „Рідної Школи“. Ціле українське громадянство мусить у час прийти „Рідній Школі“ з реальною допомогою, щоби опісля не мусіло ратувати її за всяку ціну.

Тому звертаємось до цілого українського загалу, так до поодиноких громадян, як і до українських товариств, установ і підприємств з горячим зазивом: **негайно прийти одноразовими датками в допомогу „Рідній Школі“.**

Віримо, що українське громадянство, яке вже нераз і підчас найбільшого лихоліття спромоглося на геройські подвиги і жертви, спроможеться на них і тепер. Спільними зусиллями відсуне воно ту загрозу, яка станула сьогодні перед загально-народньою установою „Рідною Школою“!

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

Шум довкола Данціґу.

Штудерна політична ґеоґрафія та устроєві післявоєнні новини. — Три влади в одному місті. — Національна відпорність німців. — Загострення антаґонізмів. — Відвідини німецької воєнної ескадри. — Данціґ та Україна.

Львів, 30. червня 1932.

Не треба боронити ані німецької тези про необхідність приналежности Данціґу (Ґданська) й т. зв. поморського чи данціґського коридору до Німеччини, ані польської тези про етноґрафічний польський характер цілої тої приморської балтійської полоси та історичне право Польщі до Данціґу, щоби стверджувати, що такий правно-державний стан, який панує нині на тому клаптику европейського континенту є явищем крайньо ненормальним. Досить поглянути на ґеоґрафічну та політичну карту Европи, щоби звернути увагу, що версайські рисівники тої карти відзначалися небуденною фантазією: відділити одну частину провінції (Східні Пруси) від матірнього пня вузькою територією, що стала інтеґральною частиною другої держави (Поморя), получити розірвані землі зачиненими на ключ залізничими вагонами, а посередині створити ще третю політичну одиницю (Вільне Місто Данціґ) — це справді надзвичайно витаглива штудерація. Очевидно, що коли Роман Дмовський домагався на версайській мировій конференції прилучення до Польщі цілої Східної Прусії, а Льойд Джордж боронив одностайности німецької території — не легко було найти розвязку проблеми доступу Польщі до моря і найдено її у такій формі, як її нині маємо. Річ ясна, що за ґеоґрафічно-політичною винахідчивістю мусіла прийти не менша винахідчивість правно-устроєва. І створено Вільне Місто Данціґ з трьома верховними й суперницькими владами: сенатом, ґенеральним комісарем Польщі та комісарем Ліги Націй. Розмежуванням прав і компетенцій сенату, який виступає як оборонець суверенности Вільного Міста, та ґенер. комісаря Польщі, який виступає як репрезентант суверенних претенсій Річипосполитої, вічними спорами поміж Данціґом і Польщею займається уже тринадцятий рік Ліга Націй і Гаський Міжнародній Трибунал. Високий Комісар Ліги Націй має бути ніби медіятором, льокальним посередником та арбітром у данціґсько-польських суперечках. Алеж Ліга Націй не є ідеальною наддержавною інституцією міжнародньої справедливости, визначеної критеріями християнської етики, лише тереном удару інтересів поодиноких держав і користолюбивих еґоїстичних державних махінацій. Тому чейже і Високий Комісар Ліґи Націй у Данціґу є передовсім дипльоматом тої держави, яка його до Ліґи Націй післала і на терені Ліґи здобула ріжні концесії, м. ін. також концесію у виді делеґатури у Данціґу, та у вирішуванні данціґсько-польських спорів не може не кермуватися інтересами своєї держави. З цього виходять нові ремствування і конфлікти, в які втягається і треті держави і саму Ліґу Націй, вже не як арбітральну, але інтересовану сторону!

•

З переполовиненням Прус Німеччина ніколи не згодилася. Вона заключила рейнський пакт (Льокарно), ґарантуючи під покровом Анґлії ненарушність східних границь Франції і Бельґії, себто зрікаючись „добровільно“ Альзації і Льотаринґії. Вона погодилась з утратою Познанщини, про кольонії і Горішній Шлеськ згадує „від свята“, злуку з Австрією голосить як далекий національний ідеал, — але про Данціґ та „коридор“ говорить уперто, рішуче і при кожній нагоді. Тому всі спроби Франції і Польщі довести до „східного Льокарна“ постійно відразу розбивались. Чим активнішою ставала німецька закордонна політика, чим поважнішою ставала позиція Німеччини у міжнародніх взаєминах, тим сміливіше Німеччина висувала справу ревізії своїх східних кордонів — а в першу чергу прилучення до Німеччини Данціґа й ліквідації „коридору“ — та тим завзятіше вела пропаґандивну акцію на терені самого Вільного Міста.

Ця остання акція вимагала найменше зусилля. У даному випадку самі місцеві німці оборонили річ найважнішу: німецький характер міста і його околиці. Хто приїздить до Данціґу та звідує його чудову околицю по лінії зразкових підміських залізниць і здовж морського беріга — той не може мати найменшого сумніву, що всі найсправедливіші польські історичні домагання мусять розбиватися об нинішній — не штучний і поверховний — але глибоко вкорінений етнічний та культурно-цивілізаційний *німецький* характер тої місцевости. Данціґські німці протиставились сильній польській господарській експанзії у тому змислі, що вона не відбилась на їх національній стійкості. Здвиг Ґдині, як другого конкуренційного осередку, не притупив, лише загострив боротьбу. Зі зростом гітлерівського руху в Німеччині — зросли й націоналістичні настрої серед мешканців Данціґа. Колиж уряд Брінінґа-Ґренера повів репресії проти гітлерівців, вони пошукали собі прибіжище саме на терені Данціґа, заповнюючи його вулиці забороненими тоді в Німеччині боєвими одностроями. Атмосфера ще дужче згустіла і стала невміримим джерелом тривожних поголосок, які найшли голосний відгук у широкому світі.

Пригадуємо сенсаційні дописи з Данціґа в льондонській пресі про небезпеку для Данціґа від сторони Польщі. На цій підставі зголошено інтерпеляцію у німецькому райхстаґу, а його закордонна комісія прийняла резолюцію, в якій виразно погрожує Польщі, святочно заявляючи готовість Німеччини поспішити Данціґові на поміч, коли він буде її потребувати...

Серед таких відносин прийшли відвідини у данціґському порті трьох німецьких воєнних кораблів. Притокою стало свято 500-літнього ювилею шпиталю св. Якова та відкриття пропамяткової таблиці на честь середневічного данціґського героя, адмірала (у польській пресі називається його „піратом“) Павля Бенеке. Ці відвідини відбулися всупереч волі Польщі, зі знехтуванням застережень польського посла в Берліні та протесту польського ґен. комісаря у Данціґу. Польська преса має безумовно слушність, добачуючи у приїзді нім. панцирника і кружляків політичну демонстрацію, але трудно теж відмовляти не лише формальне, але й моральне право німецькій фльоті приїздити на води данціґського порту — якщо не має проти цього нічого і сенат Данціґу і високий комісар Ліґи Націй! Бо цей останній не прилучився до становища Польщі. Польський ґенеральний комісар п. Папе виїхав на час побуту нім. моряків демонстративно з Данціґа до Варшави, а високий комісар Ліґи Н. ґр. Ґравіна приймав тих самих моряків парадним обідом. І пішов знову шум довкола ґр. Ґравіни, знову атаки і проти Німеччини, і Італії, і Ліґи Націй!...

•

Данціґ не лежить на місяці і справа конфліктів довкола Данціґу далеко не є для нас, українців, байдужа. Ось читаємо у краківському „Часі“ з 29. червня п. р. буквально таке: „...Не треба його (шуму довкола візити нім. моряків — прим. Ред.) ані легковажити, ані брати надто траґічно, навіть, колиб п. Пфайфер (відомий французький політик, посол соц.-рад. партії — прим. Ред.) ще раз оголосив urbi et orbi, що Польща хоче відступити Німцям Данціґ і Поморя в заміну за анексію України...“

Це не жарт: скільки разів появляється згадка про ревізію західних польських границь на користь Німеччини, стільки разів згадується про рекомпензати для Польщі на сході Европи. Рекомпензати — нашим коштом...

—o—

Японія проти пропозиції Гувера.

ТОКІО, 30. 6. ПАТ. Японська фльота спротивилася енерґійно майже всім проектам редукції фльоти, яких домагається пропозиція Гувера. На думку японців це ослабило би дуже національну оборону.

—o—

Америка проти скреслення воєнних довгів.

ШІКАГО, 30. 6. ПАТ. Комітет, створений демократичною конвенцією, що мав виладити програму партії, заявився проти скреслення воєнних довгів. Комітет виніс теж резолюцію, що заявляється за цілковитим знесенням прогібіції.

Інтеліґенція і маси.

(Кореспонденція з Волині.)

I.

Волинь живе в особливих умовинах. Тому загально-українське питання про ролю в національному життї інтеліґенції і мас мусимо розглядати тут під кутом місцевих відносин.

На Волині істнують три головні течії, які голосять гасла: 1) Інтеліґенція і маси однаково важливі й творчі чинники (УНДО); 2) Тільки робітники й селяни є важливим і будуючим чинником (комуно-сельроби) і 3) Тільки інтеліґенти („мозок" і „еліта") є тим чинником, що рішає питання життя й долі народу (Певний і тов.).

Найтяжче положення першої течії, бо вона вимагає взаємного вирозуміння та уступок — мас на користь інтеліґенції і інтеліґентів на користь мас, — а також ставлення загальних національних інтересів понад інтереси особисті і станові.

Комуно-сельробівська течія має можливість грати на еґоїзмах і низьких інстинктах мас та користуватися демагогією.

Третя ґрупа з першого свого кроку проголосила, що вона є „мозком" і „елітою" народу (?!) і надаватиме йому напрям. Щоби замаскувати своє засадниче нехтування народніми масами, ця ґрупа мусіла вхопитися теж за демагогію і то в двох напрямках — у напрямку підлещування масам і лайках на незалежну інтеліґенцію.

II.

Булоб зайвим дебатувати над тим, хто тепер у життї народів і держав грає рішаючу ролю. Про це каже сучасна дійсність Европи. Настали часи, коли всюди й при всякому устрою роля мас стала немаловажною. Демократизм ще далеко не пережився, хоча й шукає за зміненими формами у важких змаганнях з адемократичними післявоєнними течіями.

Щоби вийти з зачарованого кола сучасної дійсности, українці Волині повинні за вихідну точку прийняти життєву засаду: **рівновартість мас і інтеліґенції, однакове значіння та спільна праця у громадському життї.** Всякий розлам, відчуження й неґація — це в наших умовинах крайня анормальність.

III.

Щож каже про це волинська дійсність?

Наші маси потребують доконче інтеліґентських керманичів — від священика, партійця, кооператора до небаченого далекого редактора часопису. І на кожному кроці доводиться чути нарікання, що такі-то інтеліґенти живуть лише для себе, а такі-то розминулися з народом і зійшли на манівці.

Тому бездіяльність і пасивність частини волинських інтеліґентів суперечить вимогам нац. екзистенції мас і шкодить національній справі. Заяви, що маси „збільшовичилися" й годі з ними працювати, є грубою помилкою. Зрештою, вина за це явище в деякій мірі падає й на саму інтеліґенцію. Маси, залишені здебільша інтеліґенцією, мусіли шукати собі провідників на стороні.

А що вони потребують таких провідників чи просто деякої їхньої помочі, про це свідчить саме життя. Якийсь священик „малорос" усеж якось тримається у селі і робить свою роботу. В інших селах деякі інтеліґенти теж мають вплив на життя. А що колись покинені й самому собі залишені цілі повіти тепер не легко віднскати й привернути до себе, то це правда. Інакше не моглоб і бути.

Найгіршу прислугу зробили нашим масам ті українці, які, побачивши деяке полівіння мас у пореволюційні часи, самі почали перемальовуватися на „лівих". На фарбованих лисах, як виявилося, розуміються навіть селяни, і вони відвернулися від них. При всій „лівій" опозиції нарід у своїх глибинах залишається привязаним до всього національного й релігійного. І це, на сором нашим інтеліґентам, використовують ріжні „русскіе" батюшки, улаштовують „місії", проповіди російською мовою і т. д.

Національно-демократичний клич, клич цілости народу в життї і його розбудові, є одиноким сьогодні кличем, з яким можна й необхідно йти до мас, хоча й не без перешкод.

IV.

Найслабшою і безнадійною є течія певнівської „еліти" з її всевладністю. Витворилася вона з сумішки орієнтальної москво-малоросійщини з польсько-ендецькою зарозумілістю і неґацією: „хлоп" робитиме те, що скажуть йому „пани".

Дійсність каже, що є зовсім не так. Маси, зберігши здорове й тонке відчування всякої національної небезпеки, з подиву гідною швидкістю орієнтуються в сітках цієї „еліти" й рішуче відвертаються від неї. Тому можна категорично твердити, що ґрупа „Укр. Ниви" вже на цілій лінії збанкротувала. Інтеліґенти, які дали себе втягнути до неї, поволі, нишком вицофуються. Вони бачать, що далі міських рогачок вона не може пройти. Бо маси не терплять неґації і фальшування їхніх поглядів, симпатій та змагань. Вони хочуть бути субектом, а не обектом життя й панських експериментів тої „еліти".

V.

Отже питання взаємовідносин інтеліґенції і мас Волині переживає переломовий момент. Хто має очі, щоби бачити, той напевно бачить, як починається повільний зворот мас на національні й релігійні шляхи.

Покищо частина українських інтеліґентів придивляється до цього здалека. Невже вони не можуть зрозуміти, що приходить їхній час? Невже не помічають, що починається національно-демократичний здвиг, який витворюють самі внутрішні приспані останніми роками сили?

Ті, що кілька років були „в резерві" й „відпочивали", повинніб вийти із стану пасивности й нарешті станути до роботи.

Коли це в сьогоднішнім моменті не станеться, то це буде великий гріх перед народом і історією.

Senex.

Індії британська федераційна держава.

В льондонській палаті громад зложив міністр для Індій сер Самуель Гор заяву в справі нової конституції для Індій. Відповідний проєкт вплине вже в найближчих днях до парляменту і буде спиратися на принціп федерації цієї дотеперішньої домінії. Проєкт передбачує теж широке самоврядування поодиноких індійських провінцій і князівств при рівночасному покликанні до життя окремого парляменту як законодатної установи в обмеженому обсязі.

Горить німецький корабель.

БЕРЛІН, 30. 6. ПАТ. Німецький корабель „Танжер" біля Гамбурга стоїть у полумі. Залогу врятували. Вогонь гасять 4 прикликані кораблі.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 2. ЛИПНЯ 1932.

В. КАВЕРІН. 2)

Друг мікада.

(Докінчення).

Його зір упав на телеграму, пригадались йому дахи кольору мертвого листя, рожеві бросквинові дерева, фіялкові гори Шимбару.

„Він жахається, еге-ж, еге-ж, він боїться смерти, він переляканий; це, здається, ганьба", подумав секретар із деяким несмаком. Настирлива усмішка віддавна вже схоплювалась і стрибала йому в грудях, Матамура був розстроєний, побоювався, щоб не заплакати або не розсміятись. Але не він розсміявся, а розсміявся Като.

— Ге-ге! Син даймія, здається, переляканий! — хрипів із співним японським наголосом. — Ге-ге. Простий припадок, не забрав із собою родового меча, щоби випороти кишки. Невже він не передбачав, що цісар може вмерти, що не годиться не зарізатися?..

*

Невжеж не однаково, коли приключилося те, що приключилося Като Садао? Вікна були доволі великі, щоби, вмираючи, можна було глянути в небо. За вікнами... За мрякою... Місто звалося... Ото-ж саме він, Матамура, не міг би сказати, як місто звалося. Занадто втомився цієї ночі, а крім того ніяким чином не міг пригадати собі.. Цятки й точки, схопившися з портієри, з прикрою докладністю кружили довкола, маячились йому карти, й Матамура, не знати чому, мусить за всяку ціну обсервувати цей виснажуючий крутіж, цей утомний і знесилюючий коливорот. Еге-ж, треба би вснути... вснути бодай на годину, на пів години, але саме не можна... Цісар, здається, вмер, віконт мабуть збожеволів.

— Я ще не збожеволів, — понуро, майже що не безпритомно говорив Като, — можу вичислити всіх цісарів усіх великих династій, знаю, котра година, я бачив смерть адмірала Ноги, бачив, як ридали самураї в 78-мому році...

Несподівано всміхнувся, викривив уста й довірено моргнув на секретаря.

— Я тим не менш не хочу вмирати. Еге-ж, еге, я був його близький друзяка... зарізатись, це мій обовязок, розуміється, але я маю багато обовязків, один більше, чи один менше, невжеж це не однаково, пане Матамура?

— Буде це для мене велика почесть, якщо з усією пошаною пригадаю вам, що обовязки бувають усякі — сказав секретар із несподіваним притиском.

„Здається, що я повинен убити його, він образив цісаря", подумав мрячно і знову пробував нагадати собі... „Щось трапилося, еге, щось трапилося цієї ночі, чотири, чи пять годин тому".

— А якщо заріжуся, що тоді з вами станеться, пане Матамура? — Като з іронією махнув усохлою рукою. — У тому річ, що ви розпиячитеся, ви ведете страшне життя: жінки, газард, пиянство. Колиб я вас попрохав асистувати мені при такій операції, то мабуть ви стратили би притомність, пане Матамура?

Секретар здрігнувся, руки під смокінґом, неначе на манекіні, порушились угору й униз.

— Буде це для мене велика честь, якщо з усією пошаною вияснию вам, — сказав із притиском, — що колиб цісар був моїм другом і братом, та колиб мій друг і брат помер, то я не надумувався би так довго над тим, чи маю піти його слідами чи ні.

Като повстав і віддихнув голосно. Його скісні очі прижмурилися, долішня щока висунулася наперед, над нею, неначе в повітрі, зависли білі космаки вусів.

— Я візвав вас не на те, щоби ви мені оповідали про свої переконання. Я візвав вас на те, щоби повідомити вас, що мікадо вмер... Прошу перейняти справи. Складаю всі свої титули, ордери, ранги та відзначення. Даровую їх вам. Можете їх продати до Британського музею, заставити в льомбарді, програти в рулетку, заплатити ними жінкам, із якими проводите ночі. Відходжу. Можете відповісти до Токіо, що цісар, на думку бувшого віконта Като Садао, вмер шість років тому, тоді, коли збожеволів, що бувший віконт спізнився... спізнився з самогубством, а тепер уважає це за не зовсім вигідне для себе.

„Розуміється, що я повинен убити його", подумав секретар ліниво, „він мене образив, образив цісаря і, здається, що ображує Японію..."

Вложив руку у задню кишеню від штанів. Мрячний спогад ще заедно докучав йому. Цей спогад був рожевою жіночою ногою від бедра до пяти, хоча ні, це було щось іншого, щось чого не можна було побачити, ні взяти в руку. Дата, лист, відомість з історії?

„Щож то такого може бути", думав уперто, „те щось там, у Японії... Хоча ні, це трапилося тут... І не цісар, щось зовсім іншого..."

Като вийшов із сусідньої кімнати вбраний у картате, кратчасте подорожне пальто, з малою валізочкою в руці. Великі, круглі окуляри змінили його; ішов, ступаючи твердо, втискаючи голову в рамена.

Секретар, похитуючись ізлегка, пішов за ним. Витяг із кишені револьвер, нікльований, несподівано легкий.

Плечі Като, гострі плечі, висохлий карк під картатим ковніром, без поспіху колисалися у дверях; цяткована портієра з дивовижною і зачудливою, здавалося би, повільністю відсунулася набік.

„Так, так, я повинен би вбити його", думав Матамура вспокоююче, „саме так, відразу так подумав я: вбити... й колиб я собі ще пригадав..."

Палець знайшов курок. Секретар підняв руку, зігнув її в лікті та здержався. Картаті плечі віддалювалися. Матамура глянув на сліпучий револьвер і в задумі сховав його назад у задню кишеню від штанів.

— Я нагадав собі нарешті, — буркнув із мутною веселістю — прохаю заждати, віце-графе. Відходжу вкупі з вами... Цієї ночі... Я продав... наші урядові папері, все програв я цієї ночі... Якщо не втечемо, то й так нас заріжуть.

З російської мови перекл. *Ів. Стояничий.*

Жидівські кольонії на Україні.

III.

Неточна статистика. — Обмеження щезають. — Релігія та хліборобство.

Кількість кольоній зростала: на державних землях і приватних. Точна статистика істнує тільки для кольоній, оселених на державних землях Херсонщини та Катеринославщини. Для інших районів, як Правобережна Україна і Бесарабія є приблизні дані, а про кольонії на приватних землях великих жидівських землевласників взагалі не було ніколи точніших даних.

У Херсонській губернії у 1846—47 рр. начислювали 15 кольоній, а в них 12.412 душ. У Маріупільсько-Олександрівськім районі Катеринославщини, де почали насаджувати жидівські кольонії за гр. Кісільова, з 1846 р. було на 1859 р. 16 кольоній. У 1860 році на Херсонщині та Катеринославщині разом на державних землях було 37 жидівських кольоній, а них 2642 родин і 25616 душ. Щодо Бесарабії, то не відомо на яких землях — державних чи приватних, від 1838 до 1857 р., повстало 17 кольоній. Під ними було 9.305 дес. землі. У 1858 р. у тих кольоніях перепис начислив разом 11.693 душі. У девяти західних губерніях (Білоруській, Вітебській, Гродненській, Ковельській, Мінській, Могилівській, Віленській і на Правобережній Україні: Волинь, Київщина та Поділля) у 1870 р. начислювали до 216 жид. осад. а в них 34.531 душ. Кількість жидівських кольоній, заснованих на приватних великих землеволодіннях жидів, ніким і ніколи не була обчислена, на наш погляд та кількість незначна, приблизно 10—15 кольоній.

Царювання Олександра II. почалося добою лібералізму в Росії, коли законодавчі обмеження жидів стали м'якші, а деякі й зовсім щезли. З ліберальним режімом примусове прищеплювання жидам хліборобства відпадає: кольоністи стають вільні від опікунчих регулюючих приписів, від 1865 р. їх зрівняли з іншою сільською людністю. Ще раніш, у 1856 р., в с[illegible]ві військової повинности жидів зрівняли їх з іншими податними станами, при тім силою закону вони могли доставляти до армії найманого за себе рекрута-християнина. Зміна у відношенні рекрутської повинности на користь жидів відобрала їм спонуку, щоби працювати на землі; зріст жидівських кольоній приблизно з того часу припинився. За фактичним признанням прийшло у 1866 р. і юридичне: уряд касує всю попередню систему насаджування нових кольоній.

Уряд загалом був невдоволений наслідком жидівської хліборобської кольонізації. У 1850 р. з наказу міністра Кісільова його уповноважений Ісловін перевіряв, чи жиди-кольоністи займаються хліборобством. Тоді херсонські кольонії вже існували 45 літ, а проте на загальне число 1924 родин він знайшов не більше 188 таких, що мали більше одної пари волів, трьох коней і обробляли понад 6 десятин і 411 таких, що мали не менше одної пари робочої худоби чи двох коней і сіяли 4—6 дес. Інші ні того не мали. Звичайно жиди-кольоністи виконували польові роботи так, що передавали їх селянам за третю чи четверту частину врожаю. З худобою поводилися недбайливо, особливо в шабаш, коли жидам нічого не вільно торкнутися. Огородів найдено дуже мало. Жіноцтво й молодь нічого на господарстві не робили. Кольонії не мали господарського вигляду, а 1569 хат понад третину (622) найдено поруйнованих, розкопаних чи напіврозкопаних.

У кольоністів не було нахилу до тяжких польових робіт; між іншим і через релігійні забобони. Рабіни і меламеди підтримували у кольоністів думку, що жиди, як народ вибраний, непризначені до тяжкої праці хлібороба, яка є долою ґоя. Хліборобству перешкоджали запалто часті богослужби й численні свята. Жиди кольоністи уранці звичайно пізно вставали, витрачали годину на ранішню молитву й виходили на роботу, коли сонце було вже високо; потім вечірня молитва, часті сходини в молитовних будинках, шабаш з пятниці по заході сонця до ранку неділі — все це відбирало багацько дорогого часу. Особливож шкодили хліборобству довгі весняні і осінні свята саме в час сівби: пасха і кучки, що тяглися кожне понад три тижні і коли приписи талмуду забороняють доторкатися сохи та плуга. Коли хто вмирав, то вся родина сідала на долівку й цілий тиждень нічого не робила. У свята й шабаші витрачувалися; теж і на весілля, жиди женилися запалто вчасно, що знесилювало наступне покоління. Жінки нічого не вміли робити в господарстві і не привчали до нього дітей.

Кольонії відвідав учений жид Ґурович, гарячий прихильник прищеплення жидам хліборобства. Його звіт назагал дає ту-ж картину, що й спостереження Ісла[в]іна. Він між іншим звернув увагу, що виконання ріжних релігійних обрядів і постанов перешкоджає праці на полі. Щодня, рано і вечір, старші кольоністи ходять до синаґоги і там пересиджують кілька годин, читаючи талмуд... Сильно розвинений нахил до талмуду виключає можливість займатися хліборобством. Кольоністи виснажують себе фізично через просиджування цілими днями у молитовних домах над рабінатськими книгами. В одній з херсонських кольоній він знайшов вищу богословську жидівську школу. Звернув увагу також і на своєрідні довгі каптани, що носили кольоністи, а які на кожнім кроці п[ер]ешкоджають при полевих роботах.

Проф. О. Мицюк.

Американський „спец" про радянську промисловість.

Відомий американський архітект, уроджений у Німеччині, Альберт Кан, мав розмову з представником всеамериканської пресової аґенції „Юнайтед Пресс" про працю чужинних спеців у СРСР. Перекладаємо дослівно те, що він сказав:

„Пункт, щодо якого не могла дійти до порозуміння моя фірма з Радянським Союзом торкався виплати у чужинній валюті. Радянський уряд був зовсім задоволений нашою працею і хотів улаштувати нам філії у Ленінграді, Москві та Харкові та збільшити число наших спеціялістів у СРСР з 24 на 40. Але він стояв на тім, що платитиме нам не золотом, а російською валютою. Ми не могли приняти такої умови, тому, що рублів не можна ніде на чужині виміняти. Навіть у самих межах Р. Союзу його вартість хитається. Підчас нашої трьохлітньої праці в СРСР ми виконали будівельну програму вартости від 1,6 до 2 міліярдів нім. марок. Фабрика тракторів вибудована нами у Сталінграді виробляє денно 116 тракторів. Крім цього поставили ми в Харкові тракторову фабрику річної справности 40.000 машин, у Челябінську 50.000 машин, фабрики сталі, текстильних виробів й інші.

ЧОМУ НЕМА ІНІЦІЯТИВИ?

Хоча радянські інжиніри — інтеліґентні і засвоїли собі західні методи праці, покищо вони не є всилі вести великі промислові підприємства без чужинного проводу. Радянський інжинір це знаменитий технік, математик і дослідник, але не технічний практик. Він іде від теорії до практики, а не в протилежному напрямку, як ми це робимо. Крім цього у СРСР панує така система праці, що кожний інжинір відповідає особисто за всі невдачі, які можуть виринути у фабриці. Наслідком цього тамошній інжинір лякається всякої ініціятиви і в цьому лежить основна недуга всієї радянської промисловости.

НЕМА ВИБОРУ

Не хочу твердити, що росіяни не можуть ніяк вести своїх фабрик без чужої допомоги. Але тепер Рад. Союз потребує золота, щоби купувати машини в країнах, де їм не дають кредиту. Вони примушені жертвувати закордонними спеціялістами для закордонних машин. У Р. Союзі самі знають, яка це небезпека для його пляну індустріялізації, але твердять, що не мають іншого вибору. Вони хотіли би, щоби американські та інші чужинці інжиніри поселювалися там зі своїми родинами на тих самих умовах, в яких живуть інжиніри радянські. Одначе ніодин чужинець, що знає тамошні відносини, не прийме такої пропозиції. У Р. Союзі живе 6 до 8 осіб в одній кімнаті; кусень мяса в ресторані коштує від 10 до 15 рублів, а найкращі готелі, ресторани та підприємства взагалі не приймають рублів, тільки домагаються долярів.

„Завдяки величезним природним багатствам і свідомій праці населення Р. С. здійснить свої господарські пляни, але його політ. будуччина дуже непевна. Р. С. зазнає постійних змін і пристосовується до змінних обставин. Нині там мало видко комунізму і ніхто не знає, чого боронитимуть у Рад. Союзі за 10 літ".

Льозанська конференція.

Песимістичні гороскопи щодо льозанської конференції показалися пересадними з огляду на події, які склалися в останньому часі. Майже одночасно, коли Еріо проголосив відому французьку тезу, появився комунікат німецької делеґації, в якій сказано, що французька преса представила невірно останню французько-німецько-англійську розмову. В часі тієї розмови Мекдональд спитав ф. Папена, чи Німеччина могла би щось зробити, щоби довести до кінцевого поладнання справи. Німецький канцлер відповів: Довіря можна осягнути тоді, коли переможні держави рішаться усунути дискримінації, створені версайським трактатом. Коли буде приверена рівність прав Німеччини та безпека, тоді канцлер уважатиме можливим, щоби Німеччина заплаченням якоїсь суми взяла участь у спільній праці задля відбудови світової господарки. Розуміється, умовиною цього мусіло би бути цілковите приверення господарської рівноваги Німеччини та світа.

З комунікату німецької делеґації виходить, що Німеччина не перечить, що буде колись платити, але ставить умовину, що дістане рівні права у військовій ділянці. Ця теза викликала в колах конференції велике враження.

Дня 29. ц. м. йшли дальші розмови ф. Папена з Еріотом, Шверін-Кросіґка з Жермен Мартеном і Дірана з Вармбольдом. Опісля було засідання делеґацій держав, що скликали конференцію, на якій рішили створити „бюро урядового комунікату", зложене з предсідника Мекдональда й одного представника великодержав. Завданням бюра прослідити теперішню стадію льозанської конференції. Крім того рішили покликати комісію, зложену з міністрів торговлі 6 держав, яка має прослідити способи поладнання трудноців, викликаних економічною крізою. Комісія має предложити свій рапорт загальній конференції під проводом Гіманса.

У своїй розмові з Еріо ф. Папен зажадав ревізії версайського трактату щодо східних границь, рівности зброєнь і нового поділу золота.

ЛЬОЗАНА 30. VI. ПАТ. Вечором оголошено декларацію Мекдональда складену на вчорашньому засіданні 6 запрошених держав. В декларації сказано, що якби хотіти обмірковувати цілу програму, отже не тільки справу відшкодувань, але й господарські та фінансові проблеми, конференція мусіла би тревати місяці. Однак усі годяться з тим, що друга, т. зв. господарська частина програми може бути поладнана тільки при співучасти Злучених Держав. Тому найкращим способом є поладнати справу відшкодувань та створити орґан, що має приготовити праці майбутньої господарської конференції, яка збереться, коли це тільки буде можливе. Льозанська конференція може оголосити загальну декларацію в справі політичних умов і т. п. щодо відшкодувань, та цю справу можна вирішити до кількох днів.

ЛЬОЗАНА. 30. VI. ПАТ. Утворене на вчорашньому засіданні 6 держав бюро, що займається справою відшкодувань, зібралося під проводом Мекдональда в 9. год. вечором. На вислід чекають з великим напруженням, бо Мекдональд натискає сильно на німецьку делеґацію, від якої уступок залежить доля конференції. Можливість порозуміння є у формулі, яка передбачує зложення Німеччиною бонів, що представляють якусь ґльобальну суму німецьких сплат, призначену до спільного фонду на господарську відбудову Европи. Кружила теж поголоска, що Німеччина готова заплатити загальну суму 3 міліярдів марок, однак німецька делеґація цьому заперечила. В 12. год. вночі наради 6 міністрів торговлі ще не скінчилися.

ПАРИЖ. 30. VI. ПАТ. На основі інформацій представника бюра Аваса, Мекдональд, покликуючися на рішення експертів у Базилеї, звернувся до пятьох вірительних держав зі запитом, чи згодяться на те, щоби зректися річних сплат, передбачених пляном Йонґа, а також на те, щоби Німеччина заплатила якусь суму нараз. Всі вірительні держави згодилися на те. Тепер черга на заяву Німеччини. На нічному засіданні комітет радив над висотою тієї суми.

Нова конституція в Сіямі

БАНҐКОК, 30. 6. ПАТ. Король підписав проект нової конституції, опрацьований революційним урядом. На основі постанов тієї конституції король тратить абсолютну владу, яка вчасти переходить до народу. Владу виконуватиме 1) король, 2) сенат, що репрезентує нарід, 3) комітет національної партії, 4) трибунал справедливости. Кожний королівський розпорядок або декрет, що мають мати правну силу, мусить підписати один із членів комітету нац. партії. В деяких означених обставинах сенат може оголошувати закони без згоди короля. Сенат покищо складатиметься з 70 військових, та вкінці в його склад увіходитимуть лише члени, вибрані народом. Жінки мають тепер виборче право. Князь наслідник престолу Пурібутра буде одинокий з князів, якого не випустять на волю. Князі Нарізра і Демонг вернулися до своїх палат.

За віно для української Мельпомени.

(ГОЛОС У ДИСКУСІЇ).

Боюсь, щоб питання, яке порушив у свій час Р. Купчинський, про „віно для української Мельпомени" не промайнуло серед сучасної „популярної" кризи без ширшого відгомону. Дозволяю подати від себе кілька скромних заміток щодо проекту ратунку нашої найкращої театральної дружини. Ці замітки зі скромними вимогами і достосовані до теперішніх обставин.

Правилом при ратуванні театр. дружини повинна бути думка: ужити фонди „Кооперативи Укр. Театр" на „продуктивні" цілі, бо відомо, що консумпційний видаток завсіди безповоротно страчений. Нашим горячим бажанням повинно бути: мати нашу найкращу театр. дружину у Львові. Тут ми повинні дати їй спромогу розвинути свою діяльність. Хай бодай її частина постійно перебуває у Львові і тут засную свого роду студію і цим дасть почин до організаційної праці. Циганський спосіб життя не може ніколи до чогось путнього довести. І тепер приходимо до найважнішої справи: як утримати театр. дружину у Львові. Справа ця можлива до переведення, — правда, в скромних розмірах. Не знаю чи заінтересовані особи звернули увагу на проект, оголошений видiлом читальні на Личакові. Проект має на меті стягнути театр. трупу до Львова, щоб вона постійно давала тут вистави у читальняній домівці. Кооператива „Український Театр" могла би допомогти читальні розширити і відповідно зреконструвати театральну салю. Читальня є власником великої площі, положеної правда не при головній вулиці, алеж й саля Лисенка також схована від людей і має домівку, яка в теперішньому стані не надається до вистав. Читальняну салю треба би розширити і завести відповідні до теперішних вимог театр. техніки уладження. Вклад був би невеликий і він мав би забезпечення.

Виділ читальні підписав би з Кооперативою „Укр. Театр" на дуже корисних для неї умовинах умову щодо винайму салі. Читальня може погодитися, щоби позичка була заінтабульована на її парцелі. Таким чином кооператива „Український Театр" вкладає готівку на продуктивну ціль, а капітал не то що не пропадає, але й приносить подвійний дохід: грошевий і ще більше — моральний.

Ясна річ, що оцей проект цілком не стоїть на заваді проектові щодо фонду „Живого Театру". Одна частина дружини могла би грати у Львові, а друга давала би зразкові вистави для провінції і при тій нагоді збирати жертви на згадану ціль.

Василь Лісовик.

Про медичні та фармацевтичні студії у львівському університеті.

Медичні студії трівають 16 триместрів до абсолюторії. Є 7 ґруп іспитів; коли кандидат складе всі, дістає титул лікаря. Щодо докторатів є окремі вимоги.

Нормально найкоротший час студій (до одержання диплому) це 6 літ, одначе може значно продовжитися. Перед відкриттям самостійної канцелярії обовязує лікаря найменше один рік практики у державному шпиталі.

Студії досить тяжкі та коштовні. Часу на зарібкову працю майже нема. Підручники дорогі, одначе бібліотека Медичної Громади має кілька комплетів найновіших видань і випозичує членам Т-ва за мінімальною оплатою.

При приниманню на медицину істнує у Львові фактичний „нумерус клявзус", спеціяльно щодо українців. На загальне число 120 принятих студентів було українців:

в 1925 р. — 25	в 1929 р. — 14
„ 1926 „ — 22	„ 1930 „ — 11
„ 1927 „ — 15	„ 1931 „ — 3
„ 1928 „ — 14	

Як бачимо, скількість принятих українців постепенно малiє. Маємо дані, що те саме діється по інших університетах в краю.

Вступних іспитів на медичний факультет у Львові нема. Першенство мають: сини лікарів та ті, що мають дуже добрий поступ на свідоцтві зрілости. Подання на медицину треба вносити від 1—10 вересня. До подання долучити: 1. свідоцтво зрілости, 2. свідоцтва з 7-ої та 8-ої кл. ґімн., 3. „curriculum vitae", 4. свідоцтво здоровля, виставлене „Опекою здровотною У. І. К.", що переводить обовязкові лікарські оглядини всіх нововступаючих, 5. військові документи, 6. свідоцтво моральности, якщо від часу зложення іспиту зрілости минув уже рік, а студент не був записаний до іншої високої школи, 7. енвентуально — свідоцтво відходу з іншої високої школи.

Всі товариші, що вносять подання на медицину або фармацевтику у Львові, повинні передтим письменно або особисто зголоситися у Т-ві „Медична Громада", при вул. Супінського ч. 21, де дижурує щоденно, почавши від дня 29. серпня один із членів ферійної комісії. Дижурний подає інформації, а рівночасно переводить реєстрацію вношених подань. Вписаних на листі Т-ва представляє Виділ Т-ва комісії, що рішає про приняття, а яка в великому ступні кермується опінією Т-ва. Маючи евіденцію вношених подань може Т-во домагатися відповідного числа принять.

Студії на фармацевтичному відділі трівають 4 роки. Умовини принять та вигляди такі самі, як на медичнім факультеті. Першенство мають ті, що додають до подання свідоцтво відбутої фармацевтичної практики.

Оплати на медицині: річно 149 зол., іспитова такса за один предмет 12 зол. На будуче імовірно будуть удвоє вищі. На фармацевтичному відділі будуть оплати мабуть ще вищі, спеціяльно вписова такса.

Вкінці радимо ужити для приняття всіх можливих заходів.

З „Медичної Громади". Подав К. Ольшанський.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОВІНЬ У РУМУНІЇ.

Чернівці під водою.

ЧЕРНІВЦІ, 30. 6. ПАТ. Наслідком повені, яка навістила Буковину південну та північну, обі ті частини зовсім знищені. В окр. Кімполюнґ усі ріки й річки виступили з берегів і залляли прибережні міста та села. В сторожинецькім повіті наслідком виливу Сучави найшлися під водою сотки гектарів засіяного поля. Залізнича сполука в багатьох місцях перервана. В північній Буковині рівень води в Дністрі піднісся до ненотованої досі висоти 6—7 метрів. Не обійдеться без виливу Дністра. Влада евакувала багато прибережних сіл.

ЧЕРНІВЦІ, 30. 6. ПАТ. Із Ясів повідомляють: Повінь спричинена зливами, дійшла до катастрофальних розмірів у Яській окрузі та місті. Місто Яси відрізане від світа. Сотки домів залила вода. Люди, евакуовані із затоплених хат, дістають харч у військ. кухнях. Яський двірець зовсім затоплений. Ясам грозить перерва в доставі ел. світла, бо вода дійде до електрівні. У самім місті пошкодованих є вже 2000. На вул. Андрія, в Ясах, де вода вдерлася до домів, є чимало жертв у людях. У яській окрузі вода забрала 500 мостів. Багато жертв у людях було і в Тирґул Фрумос. У самих лише Ясах є доходять до міліонів.

ЧЕРНІВЦІ, 30. 6. ПАТ. Із Кишеніва повідомляють: Ріка Бичок залила нижче положену частину міста. Пізним вечором рівень води зменшився, небезпека минула. 28. червня над лопушанським, акерманським, білецьким і оргієвським повітом перейшла страшна градова туча та заподіяла шкоди на полях і огородах. Залізничий рух неможливий, бо шлях підмитий. Багато жертв у людях. У с. Лозово вода забрала Віру Гроссу її пятеро дітей; вони згинули у хвилях води. Дністер вилив і затопив десятки прибережних сіл. У Йорданівці впав град, що важив по кількадесять грамів. Втрати доходять до мліонів.

ПОЛІЦІЯ В БЕРЛІНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.

У берлінському університеті прийшло до бійки гітлерівських студентів із республиканськими. Гітлерівці били республиканців палицями та кричали „Дойтшлянд ервахе". Республиканці з окликами „Геть із Гітлером" перейшли до протинаступу. Салі й коридори подобають на побоєвище. Ректорові, що хотів інтервеніювати, малощо не дісталося від гітлерівців. Тоді сенат візвав поліцію, яка привернула спокій.

Пополудні делеґація гітлерівців зажадала від ректора, щоби жиди кинули університет. Ректор це домагання відкинув. Університет зачинений на неозначений час.

УКРАЇНА—ЧОРНІ І. Б.

В неділю, 3. липня розіграє Україна чергові свої змагання за мистецтво А-кляси з резервою ліґових Чорних. Змагання ці відбудуться на грищі Чорних в год. 3.45 попол. Перша стріча цих дружин закінчилася перемогою України у відношенні воріт 6:0.

Почаївські поучення „Нової Зорі" та її редактора.

„Нова Зоря" після смішної кампанії проти нагробника Франка, може трохи засоромлена самими духовними, найшла собі нову тему: „Чи добре булоб у молодь вщіпити культ Франка". Ми вже сказали раз д-р Назарукові, що в XX-ім віці ніхто не поширює культу письменників і що він даремне бореться з ідеями, яких ніхто не боронить. На жаль, лектура ріжних святих книг, які він почав вичитувати у пізному віці після ріжних акробатних еволюцій у старому та новому світі, вдарила йому нині у голову так само, як колись соціялістичні брошури. Його останній фейлетон на тему впливу поезії Франка на світогляд молоді нагадує проповідницькі писання з нашого 48-го року і рішуче робить конкуренцію „Зизові". До речі те, що находимо у 13. ч. „Зиза" про Франка та Назарука в притчі про блудного сина вичерпує зовсім справу. Хто так підходить до творів літератури, як д-р Назарук, той краще повинен обмежитись до „Життя св. Ґеновефи", бо тільки в таких повчальних книжечках ідея покладена лопатою на полумиску.

Д-р Назарук добалакався до такого клерикального фанатизму, що домагається навіть цензури. Цей фанатизм не має нічого спільного з духом справжньої релігійности. Досвід великих культур і держав учить, що ніщо так сильно не викликує в молодечих душах бунту і не пхає їх у протилежний бік, як саме заборона, цензура і така трафаретна педаґоґія, на яку пустився д-р Назарук.

Читаємо там такі нісенітниці як те, що „є тільки два світогляди: хаотичний (!) і релігійний". Колиб справді були тільки такі два і перед усіма отцями церкви стануди два: Франковий і Назаруковий, нема ніякого сумніву, що всі релігійні душі признали би релігійний Франка і хаотичний Назарука. Д-р Назарук повинен би нарешті зрозуміти, що релігійність людини не в тому, щоби повторяти готові фрази про „світогляд на релігійній основі" і про науку Св. Письма. Уся його критика Франка крім середньовічної заскорузлости має одну головну хибу: всю дотеперішню діяльність і життя самого д-ра Назарука. Здається, що саме ближчою науці Христа є та сповідь із своїх пристрастей, сумнівів, зневіри і гріхів, яку залишив нам Франко-поет, ніж ті почаївські поучення, які нині механічно повторяє д-р Назарук, що досі крім штучних і грубих слів не дав ніодного доказу, який дозволив би нам повірити, що він справді змінився.

Пресова конференція.

На день 30. червня ½6 попол. запрошено представників усіх львівських часописів на пресову конференцію. Взяло в ній участь поверх 20 журналістів усіх трьох національностей. З української преси були заступлені „Діло", „Новий Час", „Свобода", „Мета" і „Нова Зоря". Конференцію розпочав начальник воєвідського виділу безпеки **Соханський**, пояснюючи, що ціллю конференції є вислухання жалів і домагань преси в ділянці пресової цензури та пресових інформацій з урядових джерел. Одночасно заапелював до зібраних зберігти довірочний характер змісту з виголошених промов і заяв. Перший забрав слово голова Синдикату львівських журналістів Бронислав **Лясковніцький**, у прегарній, річевій, сміливій промові аналізуючи і характеризуючи істнуючі цензурні відносини у Львові. Опісля від польської і жидівської преси промовляли пп. **Здуньчик** („Курер Льв."), **Г. Гешелес** і **Шенфельд** („Хвіля") і і. Від української преси промовляли ред. **І. Кедрин** („Діло") і **д-р Лужницький** („Нов. Час"), вичисляючи найважніші цензурні болячки укр. преси та висуваючи цілу низку річевих вимог. Закінчив конференцію знову п. **Соханський**, впевняючи, що висунені факти влада візьме під увагу, а те саме заявив гор. староста **д-р Клімув**.

—o—

СКАСУЮТЬ ПРОГІБІЦІЮ.

ВАШИНГТОН, 30. 6. ПАТ. Конвенція демократів ухвалила постанову, що касує прогібіцію. Постанова ця викликала безмежну радість серед делегатів, що кидалися в обійми. Хвилина ця була тріюмфом для Смита, бо це він кермував дискусією в розумінні корисним для повного скасування прогібіції. В усьому краю демократи святкують величаво факт ухвалення скасування прогібіції, тим більше, що не сподівалися, що воно станеться так скоро. Ухвала конвенції демократів має, як гадають, тісно обмежене значіння, бо комітет, уповажнений опрацювати програму партії, є під контролею Франклін Рузевельта, а йому приписують інтенцію не анґажувати дем. партії в повному скасуванні прогібіції.

Орґанізаційний рух в краю.

Дискусійний вечір в Раві Руській.

Заходами Президії Повітового Народнього Комітету в Раві Руській скликано в дні 5. червня вечором дискусійну нараду місцевої інтеліґенції і міщанства. Прибуло около 40 осіб. Дискусію започаткував коротеньким рефератом посол Кохан. Порушено між іншим нездорове явище аполітичности нашої інтеліґенції, потребу праці на всіх ділянках народнього життя, справу закордонної пропаганди українського питання, преси і т. п. Дискусія була дуже оживлена і протягнулася до пізної ночі.

Повітова нарада в Ходорові

Дня 7. червня відбулася в Ходорові партійна повітова конференція, якою проводив голова П. Н. К. д-р Троян. Промовляв пос. Степан Кузик. Конференція була присвячена орґанізаційним справам повіту. На конференції забрали голос численні делегати з місць і надали їй незвичайно поважний і діловий характер.

Нарада в Скоморохах, повіт Бучач.

Дня 8. червня відбулася довірочна нарада в Скоморохах в присутности 158 громадян і громадянок того села. Нараду відкрив о. Галібей, парох в Скоморохах, який вложив дуже богато праці на освітнім і господарськім полі не тільки в цьому селі, але також в цілому повіті. На нараді пос. Яворський зложив звідомлення з діяльности Укр. Парл. Репрезентації, як також вказав напрямні, по яких повинна йти праця нашого громадянства, а в першу чергу селянства на полі освітнім, господарськім і політичнім. Потім посол Сергій Хруцький зложив привіт від українського населення Волині, Холмщини, Полісся і Підляшшя, вказав на труднощі, серед яких бореться тамошнє громадянство, як також порушив ряд небезпечних для нас законів, ухвалених польським соймом.

Повітова Народня Рада в Рівному.

Дня 9. червня відбулося засідання Повітової Народньої Ради УНДО в Рівному. На засідання прибули делегати всіх сільських орґанізацій УНДО, на якому зложив звідомлення з діяльности Повітового Народнього Комітету голова п. В. Ярмолюк, яке доповнив секретар Комітету п. Ворник. З черги посол З. Пеленський здав звідомлення з діяльности УПР та вказав на потребу дальшої орґанізаційної праці в повіті. Повітовий Народній Комітет в Рівному веде зразково орґанізаційну працю в повіті та чимраз поширює свою діяльність.

Довірочна нарада в Золотому Потоці.

Дня 9. червня відбулася в Золотому Потоці довірочна нарада УНДО, яку скликали посли Олекса Яворський і Сергій Хруцький. На нараді були присутні відпоручники громад: Губина, Миколаївки, Сокілця, Зубрця, Костільник, Василова, Сновидова, Стінки, Порховиці, Космирина, Скоморох, Соколова, Коропця і Золотого Потока. Всіх присутніх було 292. Посол Хруцький зложив звіт з діяльности УПР на терені польського сойму, а посол Яворський виголосив орґанізаційний реферат, підчеркуючи браки політичної орґанізації. По дискусії нарада покінчилася відспіванням національного гимну.

Велике віче в Тартакові.

Дня 9. червня заходами місцевої орґанізації УНДО в містечку Тартакові скликано публичне віче під відкритим небом. Віче стягнуло до Тартакова людей з Тартаківця, Горбкова, Копитова, Бобятина, Спасова й Перв'ятич, всіх около 1000 осіб. Віче отворив голова Пов. Нар. Комітету в Сокалі д-р Лев Хомінський, а справоздання посольське виголосив посол Кохан Володимир.

Довірочна нарада в Конотопах.

Дня 11. червня скликала громадська партійна Управа в Конотопах, пов. Сокаль, довірочну партійну нараду в справах політичних, культурно-освітніх і господарських. Реферат виголосив посол Володимир Кохан, а доповнив його член Президії П. Н. К. д-р Чайковський. Порушено найрізніші актуальні справи, головно господарські, якими село найбільше зацікавлене.

Віче в Городиловичах.

Дня 12. червня ц. р. заходом Пов. Нар. Комітету в Сокалі скликано посольське справоздавче районове віче з Городиловичах для сіл: Войславичі, Тудорковичі, Старгород, Ульвівок і з Волині села Маджарки. Звіт з праці У. П. Р. зложив посол Кохан, а на актуальні питання говорив член Президії П. Н. К. д-р Р. Перфецький.

Дискусійна нарада в Белзі.

Після кооперативно-господарської наради, яка відбулася під проводом посла В. Кохана в Белзі дня 16. червня ц. р., в годину пізніше почалася політична нарада, скликана Пов. Нар. Комітетом в Белзі. Нарада не мала партійного характеру і на ній було чимало студентської молоді. Реферат виголосив посол В. Кохан. В дискусії забрали слово студенти, які висказували свої міркування в справі політики проводу УНДО та старалися доказати хиби а то й свідомо шкідливі політичні змагання всіх українських політичних партій. Як звичайно, висували дуже слабі арґументи, які свідчать про те, що вони не вглиблюються в проблеми, які насуває нам буденна громадська праця.

З музичного життя на провінції.

Музичний вечір Інституту ім. Лисенка у Перемишлі.

Чогось хочеться зачати аж від другої частини програми, від п. Зятика, який перший розпочав пориваючими тонами Дрдля. За цим ішли мінорні мотиви Чайковського „Сумна пісня" виведені Любовичем і Райнгольд відіграний п. Яркою. Коли грала п. Кідрачук М мали ми враження боєвої трубки.

Після двох ріжних польонезів, з яких п. Греголинський заслуговує Шопеном на згадку, — девятка Муз відспівала добре підготовану „Укр. баркаролю" Людкевича. Своїм милим голосом звернула особлившу увагу п. Бассараб другим польонезом.

Знову Шопен... і Поповська, — але ми вже не беремося далі передавати враження; чим вищий рік науки, тим менша наша сміливість в оцінці.

Грали ще п. Шматера та Айзнерівна, які своє признання чули либонь вже нераз; п. Поповська пригадувала зоряне небо з лебединими хмарками. Концерт закінчився квартетом Діттерсдорфа, в якому брав участь крім вище згаданих скрипаків та п. Гриневича (1. скрипка), челіст Черлюнчакевич.

Попереднього дня відбувся попис молодших річників, серед яких можна завважити назріваючі таланти.

Всі ці успіхи йдуть у значній мірі на рахунок учительського збору Муз. Інституту, де є такі сили як Божейко, Негребецька, Витошинський і ін. К.

Хор Українських Ревелерсів у Золочеві.

Дня 25 червня відбувся тут концерт наших „ревелерсів". Цю вітку легкої музики, мало у нас плекають. Склад хору — добірна вісімка академіків, квартет вокальний і квартет мандоліновий з великою арфовою ґітарою. У першій частині концерту ревелерси-козаки відспівали „Вязанки народніх пісень". І хоча це були річи відомі, то спосіб їх виконання викликав дуже симпатичне враження. Передовсім співаки зіспівані до найменших подробиць, а потім кожна річ подана в дискретній і дистинґованій формі. Притім пісні складено у програму так, що черґувалися ріжноманітною ритмікою і темпами, в наслідок чого їх ефект був сильніший.

Новиною була друга частина концерту — „Модерна танцювальна музика": танґа Есперона, Абрагама і ін., між ними „Ніч", „Гавай" і „Фокстрот ревелерсів" співані по українськи. Танґа ці аранжував удатно на хор п. Курочка. Тут можна пізнати вальори поодиноких голосів, бо кожний голос має бодай маленьку сольову фразу. У першій мірі виріжняється баритон п. Курочки з виразно металічним тембром. Голос басовий п. Лозинського звучить гарно і знаменито достроюється своєю фіґурацією. Усі танґа підготовлені дбайливо.

У третій частині, почули ми декілька творів українських і чужих композиторів. З тих прегарно виконали „Заколисну пісню" Шуберта, пісні „Видиш, брате мій" і „Гандзю". Виступи наших ревелерсів стрінуться певно з прихильністю громадянства у дальшому турне.

В. Безкоровайний.

НОВИНКИ

— **З нинішнім числом „Діла" розсилаємо почтові складанки „Рідної Школи"** і прохаємо українське громадянство як також церкви, товариства, кооперативи, інституції, установи та підприємства прийти з негайною одноразовою допомогою „Рідній Школі", бо її положення дуже грізне. Навіть дрібний даток у теперішний дуже скрутний для „Рідної Школи" час представляє велику вартість. Тому прохаємо використати всі чеки і заохотити других до пересилки пожертв і складок. Хто не одержав би складанки, зволить даток переслати переказом на адресу: **„Рідна Школа", Львів, Ринок 10.**

— **Україніка.** В італійськім деннику „Ля Трібуна" з 26-го червня находимо велику статтю означену буквами Р. С. про „Радянський Союз і незалежність України".

— **Касаційна розправа Ґорґонової** відбудеться 23. липня у Варшаві. Боронитиме Ґорґонову крім д-ра Аксера також варшавський адвокат д-р Етінґер.

— **Війна на похороні.** У Штрасфурті біля Магдебурґа підчас похорону комуніста, якого вбили гітлерівці, прийшло до сутички між комуністами і поліцією. Поліція вжила пальної зброї, наслідком чого трьох комуністів згинуло, а кільканацятьох потерпіло рани.

— **Большовики програли процес у Франції.** У сенсаційному процесі за відшкодування з причини т. зв. векслів Літвінова, які були сфальшовані, запав присуд у користь інтересованої банкирської фірми в Парижі. На основі того присуду радянський уряд обовязаний заплатити банкирові Альшіновї відшкодування в кваті 25 мільйонів франків.

— **Ворог жіноцтва.** В Кечкеметі викликує переполох серед жіноцтва якийсь психопат, що на безлюдних вулицях нападає на самітні жінки, молоді та старші, і вибивши їх гарапом, щезає без сліду. Досі зголосилося на поліції 24 покривджених жінок. Поліція не може ніяк його зловити.

— **Рекордовий лет.** Французький летун Ежелен (Haegelen) облетів довкола Францію, відбувши дорогу 2.631 км. Цю трасу перелетів з 15 обовязковими пересіданнями в 10 годинах і 20 мінутах, отже з пересічною швидкістю 254 км на годину і здобув конкурсову чашу „Мішлен".

— **Холера в Китаю.** Як повідомляє радянська преса, в Китаю вибухла пошесть холери. В Тієнтсіні вмерло 200 людей, в Су-чов 100. Денно занотовують біля 30 нових випадків.

— **Робота безбожників.** На цвинтарі в Десав кількох невикритих людців перевернуло яких сто нагробників. Загально думають, що це зробили члени місцевої комуністичної орґанізації безбожників.

— **Невже гріб Атилі?** В Санті, в північно-західній части Югославії, найшли недавно скарб стариннних монет, з яких можна здогадуватися, що це гробовець Атилі, короля гунів, який находиться саме в тій місцевости. Зате праці, які переведено з метою віднайти гріб на території Австрії, не дали ніяких вислідів. На знайдених монетах видко на одній стороні напис Атиля й образ бородатого мужчини, на другій напис „Аквілея". Місто Аквілея, що находилося в Істрії, 22 милі на північний захід від Трієсту і мало 100 тисяч мешканців, знищив у 450 р. Атиля, король гунів. На другий рік він умер. Поховали його потайки, бо разом з ним закопали багато грошей і дорогоцінностей.

— **З Т-ва Приятелів Мистецтва у Львові** (Промисловий Музей, вхід від вул. Дзедушицьких ч. 1) повідомляють, що вистава фотографіки пок. Генр. Міколяша потреває ще лише тиждень. Отворена щодня від год. 10—15.

— **Продовження вистави Артура Шика.** З причини зацікавлення публики виставою мініатур і ілюстрацій Артура Шика речинець окружної вистави у Львові в салі Біржі, при вул. Академічній ч. 17. продовжили до 10. липня ц. р.

Із судової салі.

47 ОСІБ НА ЛАВІ ОБВИНУВАЧЕНИХ.

В часі від 22 до 27 червня в луцькому окружному суді відбувся процес 47 осіб з Горохівщини, обвинувачених у приналежності до КПЗУ й протидержавній діяльності. З них — 28 українців і 19 жидів. Засуджено зі статті 102 (державна зрада) 43, у тому числі 25 українців і 18 жидів (уневиннено 4). Покарано тяжкою вязницею 6-ох обвинувачених по 8 літ, 5-ох по 6 літ, 7-ох по 4 роки, 2-ох по 3 роки, 14-ох по 2 роки й 1-го на один рік. Засуджений на 3 роки Семен Міндюк оповів на розправі цікаву історію. Він був комуністом, за зневаження польського герба був засуджений на кару вязниці і щоби оминути її, втік на Радянщину. Там його ограбували з одягу й дали якесь драння. Потім змушували працювати в колхозах, де годували гірше безрог; крім страшенної біди, нічого не бачив, і виявляв незадоволення. За це його заслали на Сибір, але по дорозі він утік і вернувся на Волинь. Тут він голосно оповідав про те, що діється на Радянщині, за що комуністи винесли йому присуд смерти. Щоби оминути її, він просив суд посадити його до вязниці з попереднього присуду, але на його просьбу не звернули уваги. Тоді, щоб рятуватися від смерти, він за-

явив про присуд КПЗУ поліції, наслідком чого й був цей процес. Свідки ствердили, що справді Миндюк являвся в суд і просив відіслати його до вязниці, а прокуратор заявив, що в нього в теці є згаданий присуд смерти. Підчас оповідання Миндюка на лавках для публики чулися вигуки: „провокатор".

ПРОЦЕС У ВОЛОДИМИРІ.

Луцький окружний суд на виїзній сесії в Володимирі дня 16 червня засудив за приналежність до КПЗУ й протидержавну діяльність Бенціона Борга, Янкеля Альта, Пейсаха Колтуна й Рахмиля Ташера по 4 роки вязниці, а Сіму Дрикера на 1 рік тяжкої вязниці

—o—

Дописи.

МИШКОВИЧІ ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ. **(Посвячення читальняної домівки).** В неділю дня 26. червня ц. р. відбулося в Мишковичах, пов. Тернопіль районове просвітянське свято з нагоди посвячення обширної мурованої домівки місцевої читальні „Просвіти" з театральною салею і з приміщенням для місцевої споживчо-торговельної кооперативи. На запросини обходового комітету під проводом діяльного священика о. Зубаля з Мишкович, прибули на це свято голова філії „Просвіти" проф. Іларій Брикович і посол д-р Степан Баран з Тернополя та д-р Роман Слюзар з Микулинець, що заступав наші тамошні культурні установи. У святі взяла участь також маса людей з Луки Великої, Чорторії, Березовиці Великої, Острова і Настасова. Соборну Службу Божу відправив о. Кароль з Микулинець в асисті о. Глуховецького з Острова і о. Зубаля з Мишкович, в часі котрої грала місцева читальняна орхестра. По Службі Божій вийшла з церкви процесія з кількох тисячів людей під проводом згаданих трьох священиків та о. совітника Лопатинського з Прошови і о. Яримовича з Настасова та запрошених делегатів. У величавому поході пригравали три орхестри — з Мишкович, Березовиці Великої і Настасова. По довершенні акту посвячення читальняної домівки о. Каролем в асисті згаданих чотирьох священиків, до зібраного на площі перед домівкою кількатисячного народу о. Кароль виголосив патріотичну проповідь на тему значіння „Просвіти" для нашого народу, що свою працю повинна опирати на християнських основах. Опісля виголосили довші привіти проф. Брикович від тернопільської філії „Просвіти" і Подільського Союзу Кооператив, посол д-р Баран від Української Парляментарної Репрезентації і вкінці місцевий уроженець, а теперішній громадянин Злуч. Держав п. Василь Лазута, що по 30 роках побуту за океаном приїхав у відвідини в своє родинне село і сам в Америці особисто занявся збіркою на будову читальняної домівки. П. Василь Лазута витав зібраних іменем односельчан зза океану і передав від них привіт. Свято закінчила орхестра відогранням національного гимну. Вечором того ж дня відбувся в новій домівці просвітянський концерт заходом місцевої читальні „Просвіти", що випав вповні удачно. Наприкінці належить згадати, що свій поступ у просвітянській і економічній ділянці завдячують Мишковичі у великій мірі праці місцевого сотрудника о. Зубаля і його дружини, що підносять всі з признанням.

ЧОРТКІВЩИНА. **(Свято Матери в Джурині).** В днях 29. V. і 12. VI. улаштувала українська молодь в Джурині „Свято Матери", яке відбулося в місцевій читальні „Просвіти" і пройшло дуже гарно. На його програму зложилися: змістовне вступне слово о. Мик. Івахнюка, мішані хори, деклямації, гра дутої орхестри, реферат п. Андрія Сисака і вистава двох діточих пес: „Апостол любови" та „Цвіт папороти". Хор співав: привіт, Ой горе тій чайці, Піду в садок, Над річкою, Прялаб же я куделицю, А хто іде, Била жінка мужика, Куріпочка і По сей бік гора. Деклямації виголошено такі: Сон, Шевченка, У нашім краю, Оля, Моя мати, Матусенька і Мати. Дута орхестра відіграла: Верховино, Козаченьку, куди йдеш і марш Полтава. Саля була заповнена оба рази по береги і люди були захоплені, так, що прим. хор мусів повторяти кожну пісню. Тут треба згадати, що це було перше „Свято Матери" в Джурині і перший український концерт по війні, уладжений власними силами села. Хори підготовив п. Антін Івахнюк, студ. фільос., який, на жаль, не бачив уже овочів своєї праці, бо на тиждень перед святом мусів віліхати до чортківської тюрми відсиджувати наложену на нього кару в недавному політичному процесі. Тому дириґентуру обняв член хору п. Степан Ціцерський. Обі діточі вистави підготовила знаменито п-а Іванна Бачинська. Ціле свято залишило серед учасників найкраще враження.

СПОРТ.

СЕРЕД ЛЬВІВСЬКОЇ А-КЛЯСИ

Пять змагань минулої середи видали на світ за 3 ... що минулорічна ще лігова дружина Лехії стратила ... ли нагоду оглядати 7 незвичайно ефектовних — ... добутих воріт, яких не все стрічається і на найкращих ліґових змаганнях. Цею перемогою змішала Україна своє положення на другому місці і має вигляди по евентуальному добутті дальших 6 пунктів (3. 7. з Чорними І. Б., 10. 7. з Другим Соколом і 24. 7. з Олд-Боями) запевнити собі мистецтво групи.

У другому таборі велику несподіванку принесла висока програна Лехії з резервою Погоні (8:4), через що минулорічна ще ліґова дружина Лехії стратила надію змагатися навіть у фіналі, в якому найправдоподібніше стрінуться: Україна, Другий Сокіл, Польонія і Світезь.

Табелі по останніх змаганнях представляються ось-так:

I. ґрупа.

	гор	вигр.	реміс.	прогр.	пункти	ворота
1. Другий Сокіл	10	8	0	2	16:4	30:15
2. Україна	9	5	3	1	13:5	23:11
3. Ревера	9	4	4	1	12:6	11:5
4. Погонь (Стрий)	10	3	1	6	7:13	19:26
5. Бяли Ожел	10	2	2	6	6:14	19:21
6. Олд-Бої	6	2	1	3	5:7	12:16
7. Чорні І. Б.	8	0	3	5	3:13	4:23

II. ґрупа.

	гор	вигр.	реміс.	прогр.	пункти	ворота
1. Польонія	9	5	2	2	12:6	25:17
2. Світезь	9	5	2	2	12:6	23:26
3. Лехія	8	3	3	2	9:7	17:13
4. Гасмонея	9	3	1	5	7:11	16:26
5. Погонь І. Б.	9	1	4	4	6:12	16:18
6. Ресовія	8	2	2	4	6:10	12:17

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 30. VI. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 2·20 зол., за літру молока 17—18 сот., літру сметани 0·90 зол., сир ... непь 3·50—3·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10